Oświadczenie złożone
przez senatora Andrzeja Kalatę
na 57. posiedzeniu Senatu
w dniu 22 kwietnia 2026 r.

Oświadczenie skierowane do minister klimatu i środowiska Pauliny Hennig-Kloski oraz do regionalnego dyrektora ochrony środowiska w Katowicach Mirosławy Mierczyk-Sawickiej

Szanowna Pani Minister! Szanowna Pani Dyrektor!

Działając na podstawie art. 49 ust. 1 Regulaminu Senatu, składam niniejsze oświadczenie w sprawie niepokojących działań podejmowanych przez Regionalną Dyrekcję Ochrony Środowiska w Katowicach. Dotyczą one procesu opiniowania i uzgadniania projektów planów ogólnych dla terenów położonych w granicach obszarów chronionych Natura 2000.

Sposób procedowania oraz narzucane przez RDOŚ w Katowicach restrykcyjne obostrzenia planistyczne budzą głęboki sprzeciw społeczny i samorządowy. Działania te noszą znamiona arbitralności i stoją w bezpośredniej sprzeczności z konstytucyjnymi fundamentami państwa prawa, w szczególności z zasadą ochrony praw nabytych oraz z zasadą zaufania obywateli do państwa. Konsekwencje takiej polityki organu administracji rządowej są katastrofalne dla lokalnych wspólnot, w szczególności następuje: po pierwsze, paraliż rozwojowy – całkowite zablokowanie nowych inwestycji budowlanych uniemożliwia gminom realizację ich podstawowych zadań własnych; po drugie, depopulacja – brak perspektyw mieszkaniowych i zawodowych zmusza młode pokolenie do emigracji z terenów wiejskich, z terenu gmin; po trzecie, zapaść finansowa samorządów – wyłączenie ogromnych połaci terenu spod zabudowy rodzi po stronie właścicieli nieruchomości roszczenia odszkodowawcze. Wstępne szacunki gmin wskazują na astronomiczne kwoty odszkodowań, które oscylują w przedziale 250–340 milionów zł, a które zgodnie z obecnym brzmieniem art. 36 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym mają obciążać budżety gmin. Niedopuszczalna jest sytuacja, w której gmina ponosi odpowiedzialność finansową za arbitralne decyzje organu administracji rządowej, na które nie ma wpływu. Obywatele, którzy od lat dysponowali nieruchomościami przeznaczonymi pod zabudowę, nagle zostają pozbawieni możliwości ich zagospodarowania, co stanowi drastyczną ingerencję w prawo własności.

W związku z tym zwracam się do pani minister oraz pani dyrektor z następującymi pytaniami i postulatami.

1. Czy Ministerstwo Klimatu i Środowiska planuje podjęcie pilnego nadzoru nad działalnością RDOŚ w Katowicach w celu ujednolicenia i uelastycznienia kryteriów uzgadniania planów ogólnych, tak aby uwzględniały one słuszny interes mieszkańców i rozwój gmin?

2. Czy resort rozważa podjęcie inicjatywy legislacyjnej w zakresie nowelizacji art. 36 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, tak aby przenieść ciężar wypłat odszkodowań z budżetów gmin na Skarb Państwa w sytuacjach, gdy zakaz zabudowy wynika z narzuconych odgórnie form ochrony przyrody?

3. Na jakiej podstawie merytorycznej RDOŚ w Katowicach ignoruje dotychczasowe przeznaczenie terenu w studiach i planach miejscowych, które sama kiedyś opiniowała pozytywnie, podważając tym samym stabilność obrotu prawnego?

Sytuacja wymaga natychmiastowej interwencji, aby zapobiec nieodwracalnym szkodom społecznym i finansowej upadłości wielu śląskich gmin.

Andrzej Kalata